

De Moennik

Historisch tijdschrift van Heemkundevereniging Helden

In dit nummer:

- Onz' S.S.S. dat clubje fier
- Politiek rumoer in Helden
- Een graf in Frankrijk

€5,00

november 2017
nummer 61

COLOFON

De Moennik

(=verzamel- bewaarplaats)

Periodiek van Heemkundevereniging Helden.

Verschijnt in maart, juli en november.

ISSN nr. 1570-8128

—

REDACTIE:

Jos Keijmes, eindredacteur

tel. 077-306 11 55

Wim Daniëls

Piet Gommans

Joep Hermans

Patrick van 't Hooft

Raf Janssen

Marion Leurs-Jacobs

Wilbert Manders

Willemien Severins-Janssen

OPMAAK EN LAYOUT:

Henk Steeghs (Yell-low)

ADVERTENTIE-AQUINITE:

Peter Peeters

tel. 077-307 84 06

DRUK:

DTP Graphic Products

WEBMASTER:

Rob van 't Padje

—

CORRESPONDENTIE-ADRES:

Redactie *De Moennik*

Aan de Koeberg 3

5988 NE Helden

redactie@moennik.nl

Voor vragen over

bezorging en abonnement:

admin@moennik.nl

Jaarlidmaatschap € 17,00

(inclusief *De Moennik*)

Losse nummers € 5,00

Foto omslag: Mainau 1945.

Pierre Jacobs uit Beringe

rechts naast de generaal.

Inhoud

- 1 *Bèjeingezeumerd*
Redactie en leden werkgroep documentatie
- 4 *Onz' S.S.S. dat clubje fier*
De geschiedenis van V.V. Helden (deel 1)
Peter Jacobs
- 10 *Toen en Nu*
Rotonde Everlo
Theij Cox
- 11 *Herman Dorssers*
Maantje van Bónger Wóllem
Wim Daniëls
- 12 *Politiek rumoer in Helden*
Aflevering 1: Rebelse Herman
Wim Daniëls
- 17 *Oorlogseinde*
Jen Mertens
- 20 *Middenpagina*
Wateroverlast in het centrum van Panningen
Marion Leurs-Jacobs en Willemien Severins-Janssen
- 22 *Straatnamen*
Panningen rond 1810 en 1894
Wim Daniëls
- 24 *Een graf in Frankrijk*
Piet Gommans
- 29 *Voetbalwedstrijd Helden-Liberia 6-3*
Joep Hermans
- 32 *Dialect*
Naozomere
Ann Philipsen
- 34 *Marions anekdotes*
Dotje en Fleuren
Marion Leurs-Jacobs
- 35 *Samen op de foto*
De onderwijzers van de jongensschool in Helden
Marion Leurs-Jacobs en Willemien Severins-Janssen
- 36 *Óngerwies*
Wim Daniëls
- 38 *Zoldergeheimen*
Het vaandel
van schutterij Sint Lambertus Helden
Piet Gommans

Helden

Bèjeingezeumerd door de redactie en werkgroep documentatie

Van de redactie

In deze Moennik bleken twee artikelen op het laatste moment meer plaats nodig te hebben dan gepland was. Daarom is het verhaal van de dierenarts achterwege gebleven.

Frans van der Steen

In de leden-nieuwsbrief bij het vorige nummer ontbrak de foto van Frans van der Steen, die op 5 juni j.l. overleed. Als auteur

van menig historisch werk en als redacteur van *Oos Bukstke* willen we hem in *De Moennik* niet vergeten.

Aangenaam verrast werd de redactie toen Piet Gommans, archivaris in het depot van de Heemkundevereniging en schrijver van diverse artikelen, te kennen gaf redactielid te willen worden. Met ingang van dit nummer prijkt zijn naam dus in de colofon op de linker pagina.

In rubriek Toen en Nu in het vorige nummer stonden de foto's van de brug over het Kanaal van Deurne. Daarvan bestaat echter ook een prachtige pentekening, gemaakt door Sjang Stals op 22 maart 1917. Op deze tekening is behalve de brug ook het zicht op Meijel te zien met helemaal links Sanders' molen.

In memoriam Giel Kessels

Terwijl de proefdruk van dit nummer gecontroleerd werd, lazen we het bericht dat Giel Kessels uit Beringe op zaterdag 14 oktober overleden was. Voor velen was

hij de vraagbaak over de geschiedenis van Helden en vooral van Beringe. Zijn bijdragen van *De Moennik* blijven de herinnering die we koesteren.

Reacties *De Moennik* 61

1 Screggedek

Op het woord screggedek zijn helaas geen reacties gekomen, zodat het 'knauwelen' overeind is gebleven als betekenis.

2 Kermis in Heer

De schrijfster van dit artikel uit het vorige nummer kreeg van haar zus Mien te horen dat de kermis in Heer helemaal niet bezocht werd. Omdat in dat weekend ook kermis was in Haelen, werd op de terugweg op de fiets van Roermond naar Helden wel dié kermis nog bezocht.

3 De Pool, mei 1940

De twee oorlogsfoto's met de kinderen op de Pool houden de gemoederen bezig. Dankzij de inspanningen van redactielid Joep Hermans wist de familie Sengers met grote zekerheid te vertellen dat het meisje

in het zwart Mia (Maria Johanna) Sengers (1919 – 2003) moet zijn. Mogelijk is het haar zus Sina (Theodora Francisca) die achter haar staat. Dat kon de familie echter niet met zekerheid bevestigen. Uit fotovergelijkingen kwam naar voren dat de jongen zeker niet hun broer Frans (1923-2003) is. Onderstaande foto is vier jaar later genomen.

De kinderen Sengers, v.l.n.r.: Mia, Frans, Sina.

Kalf met vijf poten

De werkgroep documentatie is in oude tijdschriften steeds op zoek naar interessante gebeurtenissen uit de voormalige gemeente Helden. Zo kwam men in het tijdschrift *Mooi Limburg* (uitgave februari 1934) een foto tegen over de geboorte van een kalf met vijf poten in Panningen. De daarbij behorende tekst was als volgt:

EEN WONDERKALF

Bij den heer G. Kusters te Panningen aanschouwde een kalf met vijf pooten het eerste levenslicht.

Een reis naar de jungle

Artemisia Hermans

João, de zoon van Wim Hermans stuurde een foto vanuit Fortaleza om te bewijzen dat zijn moeder het dagboek van zijn vader en *De Moennik* ontvangen had.

Ingekomen

Geregeld ontvangt de Heemkundevereniging voorwerpen die in eigendom overge-

dragen worden aan de vereniging. Dat kan een fotoalbum zijn, een oud kledingstuk van bijv. een schutterij, enz. Zo ontvingen we de afgelopen tijd de volgende zaken:

- Mia Peeters-Billekens redde het fotoarchief van de inmiddels opgeheven basisschool Panningen-Zuid van de vuilnisbelt, evenals een aantal diaserie's van Basisschool De Pas. De foto's zijn inmiddels gescand en worden voorzien van de namen van de leerlingen door oud-leerkracht Hub Ghielen. Nadat dit gebeurd is

De schoolfoto's van B.S. Panningen-Zuid.

worden die foto's (met namen) toegevoegd aan peelenmaasnet.nl. Dan kan iedereen thuis op de pc de klassenfoto zoeken op zijn of haar naam.

- Dokter Boy Smeets stelde het legeruniform van zijn vader uit de jaren dertig beschikbaar, zodat het bij een expositie tentoongesteld kan worden.
- Bij het opruimen van de zolder kwam redactielid Raf Janssen een doos tegen met een onverwachte inhoud: De eerste uitgaven van het sportblad van S.S.S.-voetbal uit Helden-Dorp. Peter Jacobs kon er meteen gebruik van maken voor zijn bijdrage over het 75-jarig bestaan van de Dörper voetbalclub.

Foto's: Archief Heemkundevereniging Helden, Collectie Gerrit Sengers, Collectie João Hermans

Onz' S.S.S. dat clubje fier

De geschiedenis van V.V. Helden (deel 1)

Peter Jacobs

Op 8 december 2017 wordt voetbalvereniging Helden 75 jaar. Aan de hand van gesprekken, foto's en geschreven bronnen wordt een tijdsbeeld geschetst van deze 'roemruchte' voetbalvereniging in de vroegste jaren van haar bestaan, toen de blauw-witten nog in zwart-wit tenue speelden.

Vanaf het einde van de 19e eeuw schoten in Nederland, met name in de stedelijke gebieden waar steeds meer mensen in de industrie of op kantoor werkten, sportverenigingen als paddenstoelen uit de grond. Met sportbeoefening kon immers het gebrek aan lichaamsbeweging en frisse lucht worden gecompenseerd. Het uit Engeland overgewaaide voetbal groeide in korte tijd uit tot volkssport nummer één. In de meer landelijke gebieden werd voetbal vooral vanuit de kerk niet gelijkelijk omarmd, het bedreigde immers de verplichte zondagsrust. De groeiende liefde voor 'Koning Voetbal' bleek echter onomkeerbaar, ook in Helden-Dorp. Vanaf de jaren twintig van de vorige eeuw werd onder de naam H.V.V. (Heldensche Voetbal Vereniging) regelmatig tegen 'het bruine monster' geschopt op een gele zandvlakte naast het park van Haffmans en op een veld aan de Molenbeg.

Nadat in 1929 deze vereniging wegens een tekort aan spelers

H.V.V. 1932

V.l.n.r.: Ben Martens, Lei Kessels, ??, ??, Jac Engels, Wiel Peeters (Bekkers Wiel), Jac Kessels, ??, Handrie Martens, ?? en Giel Martens.

(Wet u de ontbrekende namen? Laat het ons a.u.b. weten. Red.)

en financiën ophield te bestaan, ging men samenwerken met het in 1927 opgerichte 'Concordia' uit Panningen. Maar de voetballers uit 'Dörp' wilden op eigen benen staan. De in 1932 opgerichte gymnastiekvereniging S.S.S. (Sport Staalt Spieren) leek de ideale springplank. Mannen als Ton Peters, Furs Hermans en Cor Greijmans namen in hetzelfde jaar het initiatief om binnen S.S.S. tot een afdeling voetbal te komen.

Dörper gemeenschap in actie

Vlak voor de huidige blokhut van Jong Nederland aan de Koeberg in Helden ligt de bakermat van V.V. Helden. Aan de rand van het park van Haffmans lag een golvende zandvlakte met aan de westkant een met eikenstruiken begroeide wal die sinds jaar en dag het speelterrein voor voetbalminnend Helden vormde, zo weet de nu 88-jarige Handrie Hendricks (Handrie van Hens) zich te berinneren. In de zomer van 1942 werd besloten om van deze gele zandbak en het aangrenzende bouwland van Piet Gerris en Sief Frencken een echt voetbalterrein te maken.

De hele Dörper gemeenschap kwam daarvoor massaal in actie. Maandenlang werden er struiken gerooid, overtollig zand afgevoerd en het terrein werd een meter diep omgezet. Op die manier kwam er een kleileemlaag boven die vermengd met bladeren en puin uit het park van Haffmans een goede basis zou kunnen vormen voor het benodigde gras.

Ondanks de strenge winter van 1942/1943 werd er van 's morgens tot 's avonds doorgewerkt. In het voorjaar van 1943 werd het hele terrein ingezaaid. Iedere zondag na de hoogmis trokken belangstellenden naar het terrein om de groei van de gras-sprietjes te bekijken. En in de zomer van 1943 lag er tussen de Kloosterstraat en het park van Haffmans een prachtige oase van gras. De goals, netten en omheining werden overgenomen van de in 1935 ter ziele gegane vereniging Grande Vitesse uit Venlo. Jac Keiren schrijft daarover in het S.S.S. sportblad van augustus 1951: *"Met de eigenaar werd een 'boter-brood en kroeicontract' gesloten en enkele weken later stoomde de goede oude tram met goals en netten richting Helden."*

Speelklaar

Aan het einde van de zomer in 1943 lag het voor 40 gulden per jaar, deels van het kerkbestuur en deels van Piet Gerris en Sief Frencken gehuurde terrein, er speelklaar bij. Er waren

ook duidelijke afspraken omtrent het onderhoud; volgens de nu 83-jarige Els Welten-Gerris liet haar vader (Gerris Piet) geregeld 's avonds de koeien en paarden enkele uren grazen op de voetbalweide alvorens ze weer op stal te zetten. Met paardenmaaier en zeis onderhield hij het grasveld en, herinnert Handrie Hendricks zich: *"as det te langk waas kreeg Piet det te huure"*. De ingang lag aan de zijde van het park links achter het Kerkeböske, de doelen stonden respectievelijk met de rug naar de Kloosterstraat en naar het park. De openingswedstrijd op het nieuwe voetbalcomplex vond plaats tegen een elftal van de Kweekschool uit Venlo en niets leek het competitiedebuut van S.S.S. meer tegen te kunnen houden.

Het eerste voetbalveld van S.S.S.

De foto is genomen vanuit de zijde van de Kloosterstraat met nog juist zichtbaar op de achtergrond het doel aan de kant van het park van Haffmans.

R.K.V.V. S.S.S. 1 (Grashoek 2) 1943

Echter, van de Duitse bezetter mochten er geen nieuwe verenigingen worden opgericht. Daarom zocht en vond men aansluiting bij de in 1934 opgerichte voetbalvereniging Grashoek. De Dörper voetballers hadden wel een eigen bestuur en reglement met Hans Verheijen (Pinges Hand) als voorzitter, Ton Peters (Ton van Gierkes Giel) als secretaris en Karel Hermans als penningmeester, maar gingen vanaf 1943-1944 de competitie in onder de naam Grashoek 2 en 4. Het voetbaltenue bestond, noodgedwongen vanwege textielschaarste, uit een zwarte broek en dito shirt met wit boord en werd betaald middels *"boter en roggebroden"*, aldus Handrie Hendricks.

Op de volgende pagina staat de wellicht oudste elftafotografie van

S.S.S. I, genomen bij de aanvang van het eerste seizoen op het voetbalterrein van Grashoek.

Zeven succesvolle jaren

De eerste 'thuiswedstrijd' in de Derde Klasse van de L.V.B. (Limburgse voetbalbond) werd tegen K.V.C. 2 met 5-2 gewonnen. Er volgde dat seizoen een vrijwel eindeloze reeks van overwinningen die leidde tot het kampioenschap en promotie naar de Tweede Klasse. In de loop van dit eerste seizoen was het team qua samenstelling herhaaldelijk gewijzigd of, zoals Jac Keiren het in de novemberuitgave van het S.S.S.-clubblad in 1951 terugkijkend omschreef: "*Nieuwe sterren werden ontdekt, ouderen voelden hun benen weer jong worden. Piet Aerdts, Ton van Dooren, Martin Kersten, Jo Verlaek lieten zelfs de jongeren nog iets zien en drongen tot het eerste elftal door, hadden zelfs een groot aandeel in het kampioenschap*". Dit vormde de opmaat voor een ongekend succesvolle periode van zeven jaren waarin de voetballers uit Helden maar liefst vier keer kampioen werden en uiteindelijk aan het einde van het seizoen 1950-1951 de derde klasse van de K.N.V.B. bereikten. En in al die jaren klonk met steeds grotere regelmaat en enthousiasme het S.S.S.-clublied, geschreven door Sief Frencken en gecomponeerd door Wiel Kranen:

V.l.n.r.: Theo Cox, Jac Keiren, Jan Kessels, Paul van Dooren, Jac Peeters, Theo Hendricks, Funs Hermans, Jac Peters, Paul Schers, Joep Hermans, Jac Welten en Jan Welten.

*Onz' S.S.S. dat clubje fier
Staat overal bekend;
Van Noord tot Zuid, van Oost tot West
In Egchel en in End.*

*Refrein:
Want als de bal het veld ingaat
Vangt S.S.S. hem op.
Hij wordt geplaatst naar links en rechts
Of naar de spil zijn kop.
En dan vooruit in stormaanval
Onz' jongens van de Pool.*

*Dan geeft de mid op eens een knal
(En wij, wij schreeuwen: goal !!!) 2x*

*De training stevig aangepakt
Het spelpeil steeds omhoog,
De jongens spelen rap en vlug
Een parel voor het oog.*

*Wij juichen bij victorie saâm
Verdragen nederlaag;
Wij juichen om de glorievaan
Van S.S.S. wat graag*

Wie de jeugd heeft...

Die successen zijn niet zomaar komen aanwaaien. De kiem daarvoor lag in de huidige 'Riet'. In het Rieterveld tussen Dörp en Kepèl, vertelt de nu 87-jarige Piet Rongen, had buurman Dreeske van Lier van de Ruijsstraat een stuk grond waar hij koren en haver op verbouwde. In de herfst- en wintermaanden stond er 'spurrie en sardella'. "Daar ging ik", vertelt Piet, "in het late najaar van 1943 samen met mijn schoolvriend Giel van Lier (Dreeskes Giel) vaak veevoer snijden omdat Dreeske van Lier zelf bang was dat hij door de Duitsers opgepakt zou worden. Naast dit stuk grond lag het 'Rieterkapelke' en daarvóór lag een open plaats. Samen met de aangrenzende landweg was dit de plek waar al vanaf begin jaren veertig door een aantal jongens van de Ruijsstraat, de 'Kromstraat' (Van Hövellstraat) en Stogger werd gevoetbald."

Het was ook de plek waar niet alleen om de bal werd gevochten maar waar ook menige strijd tussen de opgroeiende jeugd van Kepèl en Dörp is beslecht, weet de nu 83-jarige Hub Litjens (van de Kerkstraat) zich nog te herinneren: "Meij sprooke wae met ne gas jonge oet Kepèl aaf um nao die van Dörp te gaon en nome dan latte mej woemet we die jonge oet Dörp koste aafpreugele".

Handrie Hendricks was vaak met zijn schoolvrienden te vinden bij het 'Rieter kapelke': "We hebben bij het 'Rieter kapelke' vaak gevoetbald met een varkensblaas of met strak tot een bol opgedraaide oude fietsenbanden. Op een dag hadden we een echte leren bal die we als vriendenclubje bij elkaar verdiend hadden door wekenlang dennenappels te rapen die we vervolgens verkochten. We hadden zelfs een heuse wedstrijd georganiseerd tegen een vriendenclub uit Tegelen. Miel Keiren schoot echter al vrij vroeg in die wedstrijd de bal hoog over

De familie Kessels-van Lier voor het oude Rieter kapelke.

het doel de bomen in tegen een punt van een tak en de bal was kapot”, vervolgt Hans Hendricks, “en toen kóste die van Tegele wèr nao hoeës”.

In het S.S.S.-sportblad van april 1952 blijkt Jac Keiren terug op die begintijd en schrijft: *“De jongens hielden zich niet bezig met wat ze noemen “kuiten”, maar ze probeerden de techniek en vooral het samenspel zo goed mogelijk onder de knie te krijgen...”*

Deze vriendengroep werd in zijn geheel het eerste jeugdelftal van S.S.S. en behaalde ongekende successen: vier achtereenvolgende kampioenschappen en in 1949-1950 werd zelfs de finale van de Bisschopsbeker gehaald, een beker geschonken door monseigneur Lemmens voor het beste Limburgse jeugdelftal. Helaas bleek in die finale Waubachse Boys te sterk.

Het jeugdelftal A1 uit 1946 vormde de basis voor een mooie toekomst van de nog jonge voetbalvereniging die vanaf het

Foto's:

- Archief VV Helden
- Collectie Handrie Hendricks
- Collectie André van Lier
- Archief Farfare Sint Cecilia Helden
- Collectie Har Verborg

competitiejaar 1945-1946 speelde onder de eigen verenigingsnaam R.K.V.V. S.S.S.: Rooms Katholieke Voetbal Vereniging Sport Staalt Spieren.

In de volgende *De Moennik*: **deel 2**.

Met dank aan:
Handrie Hendricks, Piet Rongen, Els Welten-Gerris, Loek Timmermans en Raf Janssen.

De A1 uit 1946.
Staannd v.l.n.r.: Jo Verlaak, Hein Korsten, Har Keiren, Piet van Maris, Emsiel Keiren, Giel van Lier, Leo Niessen, Lot Schers, Jan Opstals, Jan Ottenheljm en Jac Kessels.
Geknielnd v.l.n.r.: Jou Wagemans, Handrie Hendricks en Leo Keiren.

Rotonde Everlo

Theij Cox

Op de oude foto's uit omstreeks 1900 en 1939 staat rechts het statige huis van de familie Engels van de steenfabriek (Leikes Pol) aan de huidige Steenstraat. Dit imposante woonhuis is gebouwd in 1875 in de Huyshoek in opdracht van Franciscus J.M.L. Engels. Voor meer informatie over dit pand, zie

Toen

Nu

De Moennik nr. 16 november 2002. Het huis met de reclameborden, links op de foto uit 1939, was vroeger de winkel van Frencken Methieu, later Hermans, genaamd 'Volksbelang'. Daarnaast ligt de firma Kömbhoff met zijn benzinepomp voor de deur. Op diezelfde foto is in de verte de niet meer bestaande zuivelfabriek oftewel de fuu te zien.

Herman Dorssters

Maantje van Bónger Wöllem

Wim Daniëls

Wanneer je willekeurige Heldenaren vraagt *“Wie is Herman Dorssters?”*, dan zullen de meeste antwoorden: *“Was/Is dat niet de dirigent van gemengd koor Bel Canto?”* Een aantal Dörper inwoners zal antwoorden: *“Daar heb ik nog les van gehad op de lagere school”*. En lezers van *De Moennik* zullen zeggen: *“Herman was toch redactielid van De Moennik!”* De wat oudere Heldenaren herinneren zich wellicht dat hij rond 1970 middelpunt was van een heuse rel in de Heldense politiek.

Het was inderdaad diezelfde Herman die eind jaren zestig, begin jaren zeventig de Heldenaren, en in het bijzonder de lokale politici, wakker schudde. Enkele jaren geleden, tijdens een redactievergadering van *De Moennik*, kwam ik met Herman in gesprek over die bewogen periode. Ik kon me nog vaag herinneren dat het er toentertijd vaak fel aan toeging tijdens de Heldense gemeenteraadsvergaderingen. Ik was in die tijd voorzitter van het Sint-Jansgilde, het huidige Jong Nederland Panningen, en interesseerde me vanuit die functie ook voor de gemeentelijke politiek. De jeugd en de cultuur kwamen er in die tijd, onder het bewind van burgemeester Martien Hoeijmakers, bekaaid vanaf wat betreft subsidiëring. De burgemeester had zijn vizier immers gericht op de sport.

Herman: *“Eind jaren zestig was ik actief met het professionaliseren van het muziekonderwijs op de lagere scholen in Helden, een eerste aanzet voor een eventueel toekomstige muziekschool. Door de gemeente was in principe een bijdrage van duizend gulden toegezegd. Toen mij ter ore kwam dat de gemeente Helden het toch belangrijker vond dit bedrag te besteden aan de verlichting van het voetbalveld van Grashoek dan aan het muziekonderwijs, was voor mij de maat vol en schreef ik een pittig stukje in Midden-Linburg. Dit werd het begin van een briefwisseling in dat blad die uitgroeide tot een heuse rel. De vele cultuurminnaars vonden toen dat ik me bij de volgende gemeenteraadsverkiezingen beschikbaar moest stellen als kandidaat. Zo kwam ik in 1970 met nog een medestander in de gemeenteraad.”*

Herman vertelde me ook dat hij drie plakboeken vol had met krantenknipsels over de politieke schermutselingen in die tijd. Mijn belangstelling was gewekt en ik kreeg de plakboeken ter inzage om te bekijken of er interessante dingen bij zaten voor artikelen in *De Moennik*. In deze *Moennik* aflevering no. 1: ‘Rebelse Herman’.

Ter inleiding bij ‘Politiek rumoer in Helden’, volgende pagina.

Politiek rumoer in Helden

Aflevering 1: Rebelse Herman

Wim Daniëls

Als Herman Dorssers op 19 september 1969 een ingezonden stuk schrijft in het weekblad Midden-Limburg, heeft hij geen idee dat zijn pennenvrucht de inleiding vormt voor een ongewilde, en wat later ook zal blijken, een voor hem onbevredigende carrière in de Heldense politiek.

In zijn ingezonden stuk uit Herman zijn ongenoegen over het subsidiebeleid van de gemeente Helden. Hij is van mening dat de gemeente onevenredig veel subsidie uit geeft aan sport- en recreatieprojecten in vergelijking met culturele en algemene jeugdprojecten. Zijn publicatie leidt in eerste instantie tot een reactie van wethouder Karel Hermans die het gemeentelijke subsidiebeleid verdedigt, gevolgd door een tegenreactie van Herman Dorssers. Met name deze tweede reactie leidt bij burgemeester Hoeijmakers tot een emotionele, maar vooral onbesuisde en een burgemeester onwaardige reactie. Dat vormt de aanleiding voor het aantreden van Rebelse Herman binnen de Heldense politiek.

Fonds Sociale Begeleiding

In 1965 wordt door burgemeester Hoeijmakers het Fonds Sociale Begeleiding opgericht. Dit Fonds heeft tot doel geld in te zamelen om de 10% van de investeringen in sport-, recreatie- en andere sociale voorzieningen (dorpshuizen, jeugdaccommodaties en culturele voorzieningen), die niet door de overheid wordt vergoed, te kunnen betalen. De Heldense

Het zwembad De Heldense Bossen in de jaren zestig.

bevolking wordt door de burgemeester opgeroepen om gedurende de jaren 1968, 1969 en 1970 wekelijks per gezin een kwartje bij te dragen aan dat Fonds.

Vanuit dit Fonds Sociale Begeleiding worden in de jaren zestig bedragen uitgekeerd voor de realisatie van de sportparken in de zes kernen van de gemeente Helden, recreatiegebied De Heldense Bossen inclusief zwembad(en) en het overdekte zwembad in Panningen. Ook de geplande sporthal in Panningen staat op het verlanglijstje van de burgemeester.

Herman Dorssters pleit er eind jaren zestig voor dat ook culturele voorzieningen en jeugdverenigingen, buiten de sportverenigingen, meer van het Fonds zouden moeten kunnen profiteren. Hij vindt dat niet eenzijdig alles gericht moet zijn op het verwezenlijken van sport- en recreatievoorzieningen en vraagt ook om grotere investeringen in cultuur en jeugdwerk, want die komen er eind jaren zestig bekaaid vanaf. Tegenover de honderdduizenden guldens voor sport en recreatie, staan slechts enkele duizenden guldens voor cultuur en jeugdwerk.

Vrije meningsuiting...

Het recht van vrije meningsuiting, anno 2017 een vanzelfsprekendheid, was eind jaren zestig van de vorige eeuw voor de inwoners van Helden niet zo vanzelfsprekend. Na zijn eerste ingezonden stuk in het weekblad Midden-Limburg over de wanverhoudingen tussen de investeringen in sport/recreatie enerzijds en cultuur/jeugdwerk anderzijds kreeg Herman vele sympathiebetuigingen van directeuren, sport- en jeugdleiders, collega-onderwijzers, industriechefs, geestelijken, kortom van vele Heldenaren, maar ook reacties als: *"Ik kan dat in mijn functie van... (hier volgt dan de functie) niet doen, want ik heb het gemeentebestuur nog zo vaak nodig."* *"Mijn zaak lijdt eronder als ik hieraan begin."* *"Wij durven dit echt niet, want wij zijn zo afhankelijk van de subsidies."* Met andere woorden, men was het met Herman eens, maar men durfde dat niet openlijk te bekennen. Herman publiceerde deze uitspraken in zijn tweede ingezonden stuk van 3 oktober 1969 als reactie op het ingezonden stuk van wethouder Karel Hermans.

Burgemeester Hoeijmakers reageerde hierop met een brief aan Herman Dorssters. Een tweetal citaten uit die brief: *"Het is toch verschrikkelijk dat u als "opvoeder"? van onze jeugd (Herman was onderwijzer, red.) iets dergelijks in het openbaar durft te lanceren. Dat is misbruik maken van de persvrijheid"* en *"Gezien de zeer grove insinuaties geschreven in uw artikel*

Burgemeester
Hoeijmakers

(sub. d.) eis ik van u in het blad 'Midden-Limburg' van de volgende week een volledige herroeping onder aanbieding van uwe excuses. Ik hoop en verwacht dat u aan bovenstaand verzoek zult voldoen en mij niet zult dwingen tot een verdere voor u minder prettige actie".

Herman Dorssers ziet in de brief van de burgemeester zijn vermoeden bevestigd dat het slecht gesteld is met de democratie in de Heldense politiek. Hij citeert in een ingezonden stuk in Midden-Limburg van 10 oktober 1969 uit de brief van de burgemeester om de inwoners te informeren hoe met oerlijke kritiek op het gemeentelijk beleid wordt omgegaan. Hij eindigt zijn artikel met de zin: *"Ieder weldenkend mens zal wel begrijpen, dat ik onder gegeven omstandigheden niet kan overgaan tot welke herroeping dan ook."*

Demonstratie voor gemeentehuis

Op maandagavond 13 oktober 1969 verzamelen zich ruim honderd mensen voor het Heldense gemeentehuis, waar dan een raadsvergadering plaatsvindt. Ze demonstreren tegen de wijze waarop de burgemeester heeft gereageerd op de kwestie 'Herman Dorssers'.

Herman heeft zelf een brief geschreven naar de gemeenteraad met het verzoek die in de vergadering van 13 oktober te bespreken. Hij vraagt de gemeenteraad de volgende punten ter discussie te stellen:

- Is kritiek in het algemeen toegestaan?
- Welke negatieve kanten zijn kritiek bevat?
- Hoe het mogelijk is dat de voorzitter zo'n brief kan schrijven?
- Hoe het kan dat kopieën van de brief van de burgemeester al in horecagelegenheden te lezen waren, voordat hij die brief zelf ontvangen had.

In de rondvraag stelt burgemeester Hoeijmakers de brief aan de orde. Hij leest de brief voor, na eerst de talrijke belangstel-

Het gemeentehuis
begin jaren zeventig.

lenden op de publieke tribune gewaarschuwd te hebben "geen interventies of reacties te accepteren". In zijn reactie gaat hij niet in op de door Herman Dorssers gevraagde gesprekspunten, maar zegt hij zich beledigd te voelen door de kritiek van Dorssers. *"Hier is het hoogste gemeente-orgaan, de raad in het geding. Die brief neem ik geheel voor mijn verantwoording en het spijt me dat ik de raadsleden hierin niet heb gekend, maar ik neem er geen woord van terug."* Vervolgens noemt hij een aantal bedragen die het komende jaar voor culturele doeleinden zullen worden uitgetrokken, en besluit zijn opsomming met de mededeling dat er op de begroting voor 1970 een bedrag van 5000 gulden is opgenomen voor de oprichting van een muziekschool. Hij voegt daar aan toe: *"Maar dan zonder directeur Dorssers"*.

Met name deze laatste opmerking van de burgemeester wordt hem door een groot aantal raadsleden kwalijk genomen, evenals de door Hoeljmakers geschreven brief. Als raadslid Schers opmerkt: *"Ik heb wel respect voor mensen die kritiek durven te leveren"*, valt de burgemeester hem in de rede: *"Oké, zolang het maar niet persoonlijk beledigend is. Ik accepteer dit niet. Dorssers zal het dan ook aan den lijve ondervinden"*.

Excuses van burgemeester

Nadat alle raadsleden hun mening hebben gegeven neemt de voorzitter het woord. *"Ik wil sportief zijn en de zaak nu volledig afhandelen. Op de eerste plaats wil ik mijn excuses aanbieden voor de brief die ik heb geschreven. Mede door de discussies en de waardige reactie van de raadsleden wil ik nu stante pede mijn insinuaties over directeurschap en justitie intrekken. Ik heb te impulsief gehandeld. Laten we nu definitief een streep zetten onder de kwestie en door samenwerking proberen tegemoet te komen aan de wensen en verlangens die er leven. Ik vraag wel begrip voor de enorme moeilijkheden die op een burgemeester..."* Een spontaan applaus onderbreekt de voorzitter. Hij vervolgt nog met de uitnodiging aan het adres van de heer Dorssers voor een persoonlijk onderhoud, *"zodat de zaak op de meest positieve manier benaderd wordt"*.

De uitnodiging voor een persoonlijk onderhoud heeft Herman nooit ontvangen. Wel krijgt hij op verzoek van de burgemeester toch nog een gerechtsrechercheur op bezoek. Die deelt hem mee dat hij van de opdracht van de burgemeester geen chocolade kan maken. M.a.w. dat hij er niets van begrijpt en niets onoorbaars kan ontdekken in het handelen van Dorssers.

Herman gaat de gemeentepolitiek in

Voor Herman Dorssers zijn deze ervaringen aanleiding om zich, op veler verzoek, kandidaat te stellen voor de gemeenteraadsverkiezingen van 3 juni 1970. Hij wil daarmee bereiken

**Herman als
gemeenteraadslid
tussen Piet Tielen en
Thei Verhaagh.**

Foto's:
Archief
Heemkundevereniging
Collectie Herman Dorssers

Bronnen:

- De knipselboeken van Herman en Trees Dorssers met artikelen uit Midden-Limburg, Dagblad voor Noord-Limburg, De Volkskrant en persoonlijke correspondentie;
- Notulen van de gemeenteraadsvergadering 13-10-1969;

De artikelen uit Midden-Limburg zijn na te lezen via peelenmaasnet.nl (kranten, Midden-Limburg).

dat er in de gemeenteraad niet alleen ja wordt geknikt als de burgemeester met voorstellen komt, maar dat er ook naar voorstellen vanuit de burgers geluisterd wordt. In een brief aan de kiezers omschrijft Herman het als volgt: *"U gaat 3 juni toch ook naar de stembus? Misschien mag ik aannemen dat een goede gemeentepolitiek u toch ook niet onverschillig laat. U wilt toch ook, net als ik, dat men u respecteert. Dat uw inbreng niet alleen de stem is die u 3 juni gaat afgeven, maar dat u voor de rest ook weleens wat meer zou willen meepraten. U houdt toch ook niet van de geheimzinnigheid, die vele raadsbesluiten in de loop van de laatste jaren hebben omgeven! Ik dacht tenminste dat u, net als ik, voor vol wilt worden aangezien"*.

De verkiezingsstrijd is de opmaak voor een rumoerige periode in de Heldense gemeentepolitiek. De invloeden van bewegingen als Provo en Flowerpower dringen ook door tot in Helden. Men zet zich af tegen de bestaande orde, men wil vernieuwing, maar vooral men wil meer inspraak. Een aristocratische, soms dictatoriale burgemeester is daarbij een moeilijk te slechten obstakel.

Hierover meer in de tweede aflevering van 'Politiek rumoer in Helden' in de volgende *De Moennik*.

Oorlogseinde

Jeu Mertens

Op 8 oktober 1944, de dag van de Kerkrassia, moesten alle weerbare mannen van 16 tot 60 jaar onderduiken door zich te verbergen in de bossen, afgelegen schuurtjes, op vlieringen, enz. Ook mijn broer Jan en ik doken onder, maar wij hielden het niet lang vol. Een week verbleef ik in een schuilplaats in het bos bij een stel verzetsmannen die ik toevallig ontmoette. (Zie *De Moennik* nr. 49) De tweede week zat of lag ik in een hol onder een 'sjansjenberm'. Jan had zich ergens anders verscholen en kwam ook na de tweede week weer naar huis. Er liepen hier en daar nog gewone 'wehrmachtpruusse', maar als er geen platte petten tussen zaten waren ze niet zo gevaarlijk.

Een dag of tien, veertien later waren weer meer Pruusse in de buurt. In de Pas, waar wij land hadden, waren ze ergens mee bezig, op onze grond nog wel. Wij waren natuurlijk nieuwsgierig naar wat ze daar deden. Twee dagen later waren geen Pruusse meer te bekennen en gingen we kijken. Een groot stuk van het veld was 'versierd' met linten: dat betekende dat ze doende waren met afschuwelijk 'onkruid': mijnen. Ze waren

De restanten van de Lambertuskerk.

gelegd volgens een bepaald systeem, wat te zien was aan hoe de linten waren geplaatst. Wij maakten hiervan een tekening. Enkele dagen later bleken de linten plotseling verdwenen.

Dat kon betekenen dat er zeer binnenkort wat ging gebeuren. De spanning nam toe. Hoe zou de bevrijding verlopen, werd er geschoten, moesten we vluchten, evacueren? Vader stelde voor om onmisbare spullen zoals kleren, dekens enz., op een veilige onbrandbare plek te verbergen. Jan kwam met het idee om lege mijnenkistjes te halen die de Duitsers hadden achtergelaten. Dat waren stalen dozen met een waterdicht deksel, bestemd voor tankmijnen.

De volgende morgen, 18 november, gingen Jan en ik al vroeg op pad om de lege mijnendozen te gaan zoeken. Het was koud en nog een beetje donker. Die dag zou ons het hele leven bijblijven. We vonden geen lege kistjes, liepen rondom het mijnenveld, waar niets te vinden was. Ik keek even naar de kerktoeren om te zien hoe laat het was, maar zag helemaal geen kerk. Hoe kon dat nou? "Jan", riep ik, "waar is de kerktoeren?" Het drong traag tot ons door dat de moffen de toren hadden opgeblazen. We liepen regelrecht weer naar huis. Daar waren ze al op de hoogte: niet alleen de toren was opgeblazen, de hele kerk lag in puin. Een tijdje later kwam buurjongen Karel Absil ons huis binnen met de kleine wijzer van de torenklok.

Mijnenvelden

En toen... een daverende knal. Een granaat sloeg in, net boven de keuken, waar wij met tien personen aanwezig waren. De eerste seconden leek 't pikdonker, daarna een dichte nevel of rook, maar het was stof en kalk, van het plafond, dat naar beneden kwam. Dan het besef: Ik leef nog, maar de anderen..., leefden ook nog. Niemand was getroffen, ongelofelijk, het leek een wonder. Het gevoel van opluchting en dankbaarheid zorgde er voor dat we vrij snel van de ergste schrik bekomen waren. Een van ons bleek toch lichtgewond, dat was ik zelf: mijn klomp was total-loss, mijn rechter tweede teen, beschadigd en bloedde tamelijk. Het jasje dat ik droeg was aan de rugzijde bijna de hele lengte door een granaatsplinter doorgesneden zonder mijn rug te raken. Door mijn mager lijf kwam ik er met kleerscheuren af.

lnmiddels drongen meer onheilspellende geluiden tot ons door: ratelende machinegeweren, af en toe een granaatinslag. Het werd hoog tijd om een veiligere plek op te zoeken. Wij

hadden een schuilkelder gegraven in de tuin, maar die was kil en weinig comfortabel. De koeienstal, door de koeien verwarmd, was misschien veiliger vanwege de bovenliggende hooizolder. Omdat ik een beetje invalide was, ging ik met moeder en mijn jongste zus Mia naar de overburen die ons plaats boden in hun grote, veilige kelder.

We waren met ongeveer twintig personen, groot en klein. Ondanks de spannende toestand was het er toch wel een beetje gezellig, al knalde het buiten af en toe hevig. Tegen drie uur in de middag werd het rustiger. Een van de kinderen ging even naar boven maar kwam snel terug met de mededeling: *"Buiten lopen soldaten met gekke platte helmen."* Iedereen wilde naar buiten want dat waren Engelse soldaten, onze bevrijders. Ze stuurden ons echter weer terug, het was nog veel te gevaarlijk. Een uurtje later was het gevaar blijkbaar geweken en kwamen twee soldaten het huis binnen. We mochten naar buiten. Moeder, Mia en ik staken de weg over naar ons eigen huis, waar we, behalve de blijde familie, ook een paar Engelse soldaten aantroffen. Ze waren zeer geïnteresseerd in het schetsje van het mijnenveld. Ze wilden direct met ons naar het veld om hen te wijzen waar de mijnen lagen. Het was toen al bijna donker, daarom gingen wij en twee tommy's de volgende morgen in een jeep naar de Pas. Ze wilden weten welke soort mijnen er lagen. Daarom liep een van de soldaten, met de tekening in de hand, voorzichtig, voetje voor voetje, het mijnenveld in. Wij bleven op eerbiedige afstand staan. Hij kwam gefukkig heelhuids terug.

De bevrijding van Helden verliep echt niet zonder slag of stoot. Vooral bij Stogger en omgeving is hevig geschoten als gevolg waarvan zeven boerderijen afbrandden. Bij ons dicht in de buurt: Graad Segers, familie Trienekens en Giel van Lier. Bij Van Lier kwamen koeien en varkens in de vlammen om. Op Schrames brandde de boerderij van Thei Maassen af, bij buurman Korsten een schuurtje. Bij Sil Hesen stal en schuur. Het vee kon worden gered. Aan het begin van de Baarloseweg werden twee boerderijen in brand geschoten: Lot Bussemakers en Duur Nijssen. Bij Nijssen redde de toen veertienjarige zoon Dré alleen tien vastgebonden koeien van de vuurdood. Toen de laatste koe buiten was stortte de stal in. Hij verdient een koninklijke onderscheiding voor zijn heldenmoed. Daarvoor is het niet te laat: Dré is 87 en nog vitaal.

Wateroverlast in het centrum van Panningen

In de zomer van 1981 stond een flink deel van het centrum van Panningen onder water. Dit kwam destijds vaker voor, want het rioolstelsel was niet berekend op fikse hoosbuien. Gedeeltes van de Markt, Raadhuisstraat en Ruijsstraat waren geheel ondergelopen. Winkels liepen hierdoor veel schade op.

Er was een grote toeloop van mensen. Een enkeling waagde het om met de auto door het water te rijden. Kinderen genoten van het waterspektakel. Toen de foto werd genomen regende het nog, aan de kleding te zien.

Op de achtergrond zien we het oude raadhuis. Hierin waren toen een café en enkele winkels gevestigd. Nu staat er een appartementencomplex op die plek. Links de herenmodezaak van Ge en Ce (familie Gommans), vervolgens Kings Club, Jeans Shop (Miep Gommans), Kaas, Noten, Wijn (Van Meel) en geheel rechts de winkel van Gerrit Goutier (afål huishoudelijke artikelen en speelgoed).

Met dank aan Leo Peters.

Telax Marion Leurs-Jacobs en Willemien Severius-Jussen. Foto: Archief Heerikundevereniging Heiden

Straatnamen

Panningen rond 1810 en 1894

Wim Daniëls

Twee kaarten liggen ten grondslag aan deze bijdrage over straatnamen. De eerste kaart is uit de 'Kadastrale Schets der Voetpaden Gemeente Helden', jaartal is onbekend, maar het moet zo rond 1810-1820 zijn geweest. De tweede kaart is de eerste officiële wegenkaart van de gemeente Helden uit 1894. Het zijn uitsneden van een deel van Panningen, in de huidige situatie ongeveer het gebied tussen Schoolstraat/Steenstraat, Kerkstraat en John E. Kennedylaan.

Kadastrale schets der voetpaden

Op deze vroeg 19e-eeuwse kaart staat centraal het voetpad dat liep van Heijnenhof naar Panningen (in rood aangegeven). Op de kaart van 1894 heeft dit pad ook namen gekregen:

De eerste kaart.

Huishoekerpaadje, dan een stuk Molenweg en vervolgens het Kerkhofpaadje, dat toen officieel doorliep tot aan de Schoolstraat. Anno 2017 herkennen we in hierin een stuk John F. Kennedylaan (van de gemeentewerf tot aan de rotonde), dan de Steenbakkersstraat, een deel van de Ringovenstraat en het Kerkhofpad, dat nu doorloopt tot aan de Kerkstraat. Op de kaart staat aangegeven dat de huidige Schoolstraat/Steenstraat toen een kiezelweg was.

Op de kaart zijn verder duidelijk ingetekend de kerk, 'pastorij en kaplanij'. De kerk is in 1932/1933 afgebroken en stond op de plek waar nu de broodjeszaak van Bufkes ligt. De voormalige pastorie in Panningen uit 1889 ligt op dezelfde plek waar de 'pastorij' staat ingetekend. Op de plek waar de 'kaplanij' lag, ligt nu de kapel van de paters Lazaristen.

Illustraties:
Archief gemeente Peel en Maas

Wegenkaart 1894

Ook op deze kaart vinden we de drie gebouwen terug die op de 'Kadastrale Schets der Voetpaden' staan weergegeven. Er zijn nu duidelijk meer gebouwen ingetekend. Dat wil overigens niet zeggen dat er rond 1810-1820 niet meer gebouwen/huizen waren, maar die zijn toen niet op de kaart gezet.

We zien dat het huidige Josephklooster van de Paters Lazaristen aan de Kerkstraat op deze kaart staat. In 1878 is het gebouw als klooster voor de zusters Ursulinen. Aan de Schoolstraat is de oude Franciscusschool aan het

Kerkhofpaadje (nu gedeeltelijk Laatberghof) te zien. Ook de molen aan de Molenweg (thans Ringovenstraat, zie *De Moennik* 60) is goed herkenbaar. De huidige Dr. Ariënsstraat was vroeger de Scharenweg. Ten slotte zien we in het huidige Haagveld, toen 'Hof' geheten, het vroegere kasteel of 'adelijk huys' Hoof of Ten Hove (*Oos Bakke* no. 1).

Een graf in Frankrijk

Piet Gommans

"Helden zal zijn held niet vergeten!" Met deze zin eindigt een artikel over het leven en overlijden van 'Pierre van Sil' (Pierre Jacobs). Woorden uitgesproken door de burgemeester van Helden en gepubliceerd in Nieuwsblad Midden-Limburg van 25 augustus 1945.

Veel inwoners van Beringe zullen niet weten dat een oud-inwoner van hun dorp, Pierre Jacobs, ver van huis begraven ligt op een Nederlands Ereveld in Orry-la-Ville in Frankrijk. De vraag is waarom hij na zijn overlijden daar is begraven?

Peter Johannes Jacobs, geboren 25-10-1908, roepnaam Pierre, was een van de negen kinderen (vier zonen, vijf dochters) in het gezin van het echtpaar Silvester Jacobs (1874-1938) en Wilhelmina Steegs (1876-1953), woonachtig aan de Hoogstraat 2 in Beringe. In het dagelijks leven was Pierre landbouwer en werkzaam op de boerderij van zijn ouders. Na het overlijden van zijn vader in 1938 werd hij onmisbaar op het bedrijf als steun en toeverlaat voor zijn moeder. Pierre was ten tijde van zijn overlijden verloofd met Alien Beurskens. Het echtpaar Jacobs-Steegs had al veel verdriet ondervonden door het vroegtijdig overlijden van dochter Johanna Petronella (in 1904, vijf dagen oud) en zoon Peter Wilhelmus (in 1909, drie jaar oud). In 1937 overleden nog twee dochters, Agnes Petronella en Louisa Leonora aan de gevolgen van tuberculose. Volgens familieleden was het verdriet na het overlijden van deze twee dochters de reden van het overlijden in 1938 van vader Silvester. Het overlijden van zijn zoon Pierre is hem dus bespaard gebleven.

Beringe, 1940-1944

Naast het werk op de boerderij was Pierre ook een actief verenigingsman en stuwende kracht in het sociale leven van Beringe. Als voorzitter van de J.B.T.B. (Jonge Boeren en Tuinders Bond) werd hij in 1943 benaderd door de organisatie L.O. (Landelijke hulp aan Onderduikers) en het verzet Helden om als duikhoofd het onderbrengen en de zorg van een honderdtal onder-

De ouders Silvester en Wilhelmina Jacobs-Steegs.

duikers in Beringe en omstreken op zich te nemen. Dit betekende in de praktijk zoeken naar betrouwbare personen en adressen en daar afspraken maken wie er geplaatst kon worden. Verder ook het aanleveren van voeding en kleding (bonnen) voor de duikers / gastgezin. En het verplaatsen, door- en afvoeren van personen naar een ander duikadres of bestemming bij gevaar, ziekte of een andere noodzakelijke reden. Tevens was hij contactpersoon voor duikers en hun gastgezinnen.

Alles verliep voorspoedig en na verloop van tijd was bij meerdere inwoners van Beringe bekend wat er speelde als Pierre op de fiets voorbij kwam met een of ander pakket op de bagagedrager. Of verraad de reden is van zijn arrestatie is niet duidelijk. Wel zijn tijdens onderzoek twee brieven (gedateerd 24 en 26 april 1942) boven tafel gekomen, gericht aan de 'Ortsgruppenleiter' W. Vogt N.S.D.A.P. in Venlo. De brieven zijn afkomstig van Thomas Michalak, inwoner van Beringe. In de brieven worden een aantal inwoners van Beringe en Grashoek genoemd o.a.: Harrie, Piet en Frans Holten, J. en H. Kessels, politieambtenaar Knapen, M. Packbier, Daniels, de familie Peters-van Dijnen en de familie Martens. In deze brieven beschuldigt de schrijver de genoemde personen van o.a.: luisteren naar de Engelse zender, het verspreiden van propagandamateriaal, en Knapen zou een geheime zender hebben! De naam van Pierre wordt in deze brieven niet vermeld.

Arrestatie

Op donderdag 15 juni 1944 wordt Pierre, thuis op de boerderij aan de Hoogstraat, door de S.D. (*Sicherheitsdienst*) gearresteerd. Hij vraagt aan een S.S.-er of hij van broek mag wisselen. De soldaat geeft toestemming en Pierre doet dan een vergeefse poging om te ontsnappen en wordt tijdens deze vluchtpoging in zijn been geschoten. Omdat lopen niet meer mogelijk is, wordt hij op een kruiwagen vervoerd naar de nabij gelegen verzamelplaats café G. van der Kop (VIOS). Later wordt hij overgebracht naar het 'S.S. Konzentrationslager Herzogenbusch' (kamp Vught). Hij had pech want dit was het enige aanwezige S.S.-kamp in Nederland. Op 6 september 1944 is Pierre, tijdens de ontruiming van Kamp Vught als gevolg van de snelle geallieerde opmars, overgebracht naar een ander concentratiekamp. Vermoedelijk was dat Dachau. Na de bevrijding van dit kamp in april 1945, Pierre leeft dan nog, worden alle (Franse) ex-gevangenen die

Pierre Jacobs

Het graf van Pierre Jacobs op Mainau in 1945.

Pierre Jacobs

ernstig verzwakt zijn en besmet met vlektyfus door de geallieerden in speciaal daarvoor ingerichte kampen in quarantaine gehouden. Dat Pierre als Fransman staat vermeld in de documenten van het stadsarchief Konstanz is misschien als volgt te verklaren. Pierre was ziek en als een Duitse verpleegster naar zijn naam heeft gevraagd zal het antwoord 'Pierre Jakobs (Jacobs)' zijn geweest en dit klinkt, zeker voor een Duitser, als een Franse naam. Onder deze naam staat hij ook vermeld in het archief samen met 32 Franse ex-gevangenen, overleden op het eiland Mainau.

Pierre en ongeveer 4000 Franse ex-gevangenen werden overgedragen aan Franse instanties die hen onderbrachten in enkele dorpen op de eilanden in het Bodensee (Reichenau en Mainau) gelegen in de Franse bezettingszone. De bewoners van deze dorpen kregen

van de Franse autoriteiten een uur de tijd om te vertrekken en moesten huis en haard achterlaten. Hun woningen en eigendommen werden ingenomen door deze duizenden ex-gevangenen.

Mainau, bloemeneiland met een zwart randje

Het bloemeneiland Mainau, gelegen in het Bodensee bij de stad Konstanz, is privébezit van de Zweedse koningsfamilie Bernadotte. Prins Lennart Bernadotte verloor door zijn huwelijk in 1932 met de Zweedse Karin Nissvandt alle rechten en plichten jegens het koningshuis en werd door erfenis eigenaar van het eiland. In 1943 verhuurt hij het eiland aan de 'Organisation Todt' tegen de prijs van 60.000 Rijksmark per jaar. Tijdens het onderzoek komen we een boek tegen met de titel 'Die andere Seite von Mainau', schrijver is Dr. Arnulf Moser. Dit boek veroorzaakt in 1995 behoorlijk wat onrust in Konstanz en in het bijzonder bij de eigenaar van het eiland Mainau en de kinderen van Lennart Bernadotte. Het boek vertelt naast gebeurtenissen in de jaren 1939-1945 op dit eiland ook het overlijden van 33 ex-gevangenen. Zij werden op het eiland begraven en na zijn terugkeer in 1946 eist graaf Lennart Bernadotte de ruiming van deze graven en worden de slachtoffers herbegraven op het 'Konstanzer Hauptfriedhof'. (Akte Stadt A Konstanz S II 16393) Ook eist Bernadotte een vergoe-

ding van de Franse staat vanwege diefstal van tafelzilver en schilderijen door de doodzieke ex-gevangenen! Tijdens later onderzoek blijkt dat de daders gezocht moeten worden bij het Duits personeel en eilandbewoners. De families van de Franse ex-gevangenen wachten heden ten dage nog op een excuus van de familie Bernadotte.

Mainau-Konstanz-Orry la Ville

In het briefarchief van de gemeente Helden, gedateerd 28 november 1951, beantwoordt de toenmalige burgemeester Cremers enkele vragen van de Oorlogsgravenstichting met betrekking tot het overlijden en het graf van Pierre Jacobs: *'Het stoffelijk overschot is later overgebracht naar R.K. Begraafplaats Helden-Beringe. Voor meer informatie moet U zich wenden tot de weduwe Jacobs-Steegs (...).'* Hoe deze vergissing is ontstaan is een raadsel. Pierre rust niet op deze begraafplaats maar in Franse grond.

Terug naar Mainau 1945. Op vragen aan het archief Konstanz komen niet alleen antwoorden en documenten maar enkele dagen later ook enkele foto's genomen op het eiland Mainau in mei 1945. Tijdens het bezoek van de Franse generaal Lattre de Tassigny zien we Pierre staan te midden van ex-gevangenen en verplegend personeel en kijkt hij recht in de camera van de fotograaf. *'Pierre overlijdt aan de gevolgen van ondervoeding.*

Bronnen:

- Oorlogsgravenstichting
- Archief Heemkundevereniging Helden
- Archief stad Konstanz (D)
- Archief gemeente Peel en Maas
- Familie Jacobs

Foto's:

Oorlogsgravenstichting
Collectie fam. Jacobs
Archief stad Konstanz
D.F.V. Konstanz.

Pierre, vlak na zijn bevrijding, rechts naast de generaal.

De familie Bernadotte bij de onthulling van het gedenkteken op Mainau.

tyfus en dysenterie op 18 juni 1945 te Mainau' (Akte nr.84 van overlijden opgemaakt 10-08-1945 gemeente Helden.). 'Begraven op het eiland Mainau. In 1946 is hij overgebracht en herbegraven op een speciaal daarvoor ingericht gedeelte voor slachtoffers met de Franse nationaliteit op het 'Konstanzer Hauptfriedhof'. (Algemene begraafplaats Konstanz. Akte A Konstanz SII 16393.)

Op 12 maart 1949 is hij volgens deze akte overgebracht naar het Nederlandse Ereveld in Orry-la-Ville in Frankrijk. Verdere bijzonderheden ontbreken.

Op de vraag aan de Oorlogsgravenstichting, waarom Pierre toen overgebracht is naar Frankrijk en niet naar Helden, kwam in juli 2016 volgende antwoord:

De oudste broer en zus van Pierre bezoeken in 1958 zijn graf.

'Na de oorlog heeft de Nederlandse regering de mogelijkheid, middels een brief, aangeboden om stoffelijke resten van oorlogsslachtoffers van uit het buitenland over te brengen naar Nederland. De familie van de heer Jacobs heeft van deze mogelijkheid kennelijk geen gebruik gemaakt.'

Moeder Wilhelmina Jacobs heeft het graf van haar zoon nooit bezocht. Wel zijn de oudste zus en broer op uitnodiging van de Oorlogsgravenstichting op 3 mei 1958 (zie foto) aanwezig bij de officiële opening van het ereveld. Zijn graf ligt in vak A, nummer 22.

Pierre rust nu te midden van 114 Nederlanders in het verre Frankrijk. Zijn naam, bij het graf in Orry-la-Ville en op het monument op de R.K. begraafplaats in Beringe en het oorlogsmonument in Everlo, komen we nu ook tegen op Mainau. Op 18 november 2012 is daar een monument onthuld in het bijzijn van de Franse ambassadeur en de kinderen van Graaf Bernadotte, gravin Bettina en graaf Bjorn Bernadotte, die na alle commotie in de media het besluit hebben genomen om als blijvende herinnering aan de slachtoffers op het eiland Mainau een monument te plaatsen.

Komt u als bezoeker op een van deze plaatsen, laat Pierre dan weten dat Helden hem niet vergeten is.

Met dank aan Hilde Schiphouwer voor de vertaling van diverse documenten.

Voetbalwedstrijd Helden-Liberia 6-3

Joep Hermans

Keeper 'Hoempata' moest in Helden in 1952 zes keer de bal uit het net vissen. Een ludiek maar waar gebeurd verhaal met een knipoog!

De ogen van Handrie Hendricks (88 jaar) van de Molenstraat twinkelen als hij vertelt over de heroïsche interland voetbalwedstrijd op zondag 31 augustus 1952 tussen S.S.S.-Concordiacombinatie (met voetballers uit Helden en Panningen) en het nationaal elftal van Liberia, een kleine staat met vier miljoen inwoners aan de westkust van Afrika.

1500 toeschouwers

Drommen mensen stroomden op die zondag door de poort van het voetbalterrein en betaalden twee kwartjes. De ingang was toen aan de kant van de huidige weg tussen Kerkeböske en blokhut Oos Hoes, nu Aan de Koeberg geheten. Toen de wedstrijd begon stonden er zo'n 1500 mensen langs de lijn in afwachting van het donkere elftal uit het tropische Liberia. De uitzonderlijke relaties van een aantal Heldense en Panningse missionarissen en toevallige omstandigheden hadden het mogelijk gemaakt om de nationale ploeg van Liberia hier te krijgen. Ze kwamen terug van de Olympische spelen in Helsinki en konden door de vroege uitschakeling nog enkele demonstratiewedstrijden in Europa spelen, aldus weekblad Midden-Limburg van 30 augustus 1952.

Het nationale elftal van Liberia:

Doelman: Hoempata,
Achterhoede: Zoemba en Molopolole,
Middenveld: Jinja, Hosanna en Koemassi
Voorhoede: Zoengeroe, Kilo, Gaboen, Moto en Visnoe

S.S.S.-Concordia combinatie:

Doelman: Handrie Hendricks
Achterhoede: Jan Kessels en Jeu Wagemans
Middenveld: Wiel Verlinden, Erniel Keiren en Lot Rutton
Voorhoede: Hay Jacobs, Lei Keiren, Gerrit Janssen, Jo Sommers en Joep Slijpen

Scheidsrechter: Mazetti

De aap uit de mouw

De wedstrijd was professioneel aangepakt. De spelers kwamen door een erehaag van junioren het veld op en de fanfare St. Cecilia speelde en er was een enthousiast welkomstwoord door notaris Frans Haffmans.

Na enkele minuten knalde Joep Slijpen de eerste bal langs Hoempata. Maar al gauw stond het 1-3. De Liberiaanse spelers begonnen echter door de felle tegenstand te transpireren en weldra begon de zwarte Bataschoenpoets langs de gezichten op de shirts te lopen. Toen hadden de toeschouwers door dat ze bij de neus waren genomen. Sommigen werden zelfs kwaad en haakden verhaal. Het was een groot tumult omdat sommige toeschouwers zich opgelicht voelden. Dat had totaal verkeerd kunnen aflopen. Maar de meeste toeschouwers lachten zich slap om hun eigen naïviteit en daardoor werd een oproer in de kiem gesmoord. De wedstrijd werd in elk geval gewoon uitgespeeld en hoe verder naar het einde hoe meer bekende gezichten er onder de zwarte schoenpoets te zien waren.

De Liberianen werden vertolkt door het tweede elftal van Helden en Panningen met spelers zoals Hoempata: Martien van der Mullen, Zoemba: Mat Janssen, Molopolole: Broer Verlinden, Jinja: Bèr Joosten, Hosanna: Gerrit Goutier, Koemassi: Theo Gielen, Zoengeroe: Hein Korsten, Kilo: Jan Kessels, Gaboen: Jan Ottenheym, Moto: Har Keiren en Visnoe: Bèr Engels.

De ludieke interland

De ludieke wedstrijd eindigde in 6-3 en bracht flink geld in het laatje. Met de opbrengst van de voetbalwedstrijd, 750 gulden, en de winst van de missiefancyfair kon 1500 gulden naar de vier missionarissen Pierre Hermans, Jan Hermans, Pierre Mewiss en Frans Beckers gestuurd worden.

De Liberianen konden zich gaan wassen in de blokhut, want dat was destijds het kleedlokaal van de voetbalclub. De schoenpoets liet zich met het koude water uit de pomp echter niet gemakkelijk afwassen. Café Verlaek aan de Kesselseweg-Mariaplein was toen de stamkroeg en de voetballers gingen na de wedstrijd daar altijd een pilsje pakken en napraten. Een aantal spelers zat daar nog halfzwart en Bèr Joosten was nog bijna helemaal zwart. Wat zal er gelachen zijn daar in café Verlaek!

Waarschijnlijk zagen Zoengeroe (Hein Korsten) en Moto (Har Keiren) er tijdens de wedstrijd Helden-Liberia zo uit.

De bedenkers

Het bedenken van deze spraakmakende voetbalwedstrijd is waarschijnlijk ontsproten aan het brein van Sief Frencken en pater Pierre Hermans. In het S.S.S.-sportblad van mei 1953 is namelijk een briefwisseling te lezen tussen Sief Frencken (redacteur van het clubblad, red.) en pater Pierre Hermans in Brazilië. Daarin proef je dat er jaren eerder iets is bedacht om geld in te zamelen voor de missie. Daarnaast bestaat het vermoeden dat daarna de toenmalige voorzitter Karel Hermans, secretaris Duijf Kuuëp en notaris Frans Haffmans samen met spelers en missionarissen in een complot hebben gezeten en deze publiekstrekker hebben georganiseerd. Maar de precieze toedracht zal wel voor een deel in nevelen gehuld blijven!

Naschrift

Toen Handrie dit geweldige verhaal vertelde, kwam bij mij een herinnering uit mijn jeugdijaren bovendrijven. Mijn vader, Karel Hermans (overleden in 1987), heeft het vroeger wel eens gehad over een spectaculaire missiewedstrijd, waar het een beetje was misgegaan. Als hij dat vertelde kwam hij bijna niet meer bij van de pret. Door dit verhaal van Handrie weet ik nu waarom!

Naast Handrie is van het befaamde elftal uit Helden en Panningen alleen nog Lei Keiren en Hay Jacobs (woonachtig in Eindhoven) in leven.

Helaas is van de wedstrijd geen foto gevonden. Daarom een foto van het eerste elftal van V.V. Helden uit het seizoen 1951-1952, waarvan enkele voetballers ook aan de interland meededen.

En dan te bedenken dat Liberia niet op de Olympische Spelen is geweest!

V.V. Helden I
Staan v.l.n.r.: Kuuëp Duijf (secretaris voetbalclub), Wiel Opstals, Jeu Wagemans, Handrie Hendricks, Miel Keiren, Bér Joosten, Jan Kessels en Karel Hermans (voorzitter).
Zittend v.l.n.r.: Hein Korsten, Har Keiren, Jan Ottenheijm, Lei Keiren en Jac Keiren.

Naozomere

Ann Philipsen

D'r mós wer ein verhaol gesjreve waere en meestal koom ich der pas gans op 't lètste nipperke aan toe. Ich hej wel aemes op 't ouch mer die wooj neet, det d'r van heur ein verhaol gemakt woort. Tja, det hej ich mer te respectere en umdet ich inne vakantietied toch al 'n bietje voel bèn van michzelf, makde ich neet drek werk van get anders! De 'deadline' kwaam doeën bej. Kènnelijk heb ich die spanning nuddig um urges mien verhaol te hale. En net zoëë dök heb ich nag iers get anders te doon. 'n Raar meneer van smoeze verzinne ving ich det zelf. Mer ja, zoëë zit ich inein, dao zal ich 't mèt mótte doon.

Vandaag waas det wer 't geval. De èrste sjoëldaag veur de sjoëlkinge. Vannemerge mèt de bèste bedoeling aan de daag begós. Iers wer de zebra op um de kiendjes oppe èrste sjoëldaag over de Meulestraat te zette. Same mèt Raf doon wae det alwer 'ne gas jaor. De was mós oet 't mesjien en opgehange, get gepoetst. En nao de middag weze zjwumme. De zon is der nag volop, de campinggaste zien wer veur ein jaor op hoëes aan. Dan blief ich wel es dao oppe wei. Ich lek mich oppe handklook um de zon te veule en sjaon spontaan aan 't dinke over de zomers, vreuger, wie ich nag kink aan hoës waas.

Det wae aoves nao 't aete nag truuk nao boete mochte um te sjeule. Pótje sjuppe en lank verovere. Aafgooje en taeke, bute in en um de meule. De groeëte vakantie berinner ich mich neet as lank. Van sjlechte zomers weit ich ouch niks. Volges mich besjiteit det gaar neet veur kinge. Die doon gewoeën. Mèt Drè van Thijsepjetje oppe bok vanne platte wage wies oppe plaats van heur boerderej. Ich moch de teugels haoje en mènne. As klein kiendje waas det natuurlijk machtig. Zittend oppe bok naeve Drè, dae niks zag. Dae mich de leidsels inne heng goof. Mos 't paerd linksaaf, dan trok ich aan dae kank hiel lich aane touw. Rechtsop van het zelfde mèt de anger bank. Zelfs over 't brugske vanne graaf die toegang goof tot 't erf. Zon groët biës det loesterde nao mien hendjes. De dieke batse van det paerd, ich zeen ze zoëë veur mich. Ich roek ze. De zjweitlóch die dao vanaaf kwaam. Dao kreeg ich neet genóg van. De dicke sjtert dae bleef zjweie um de vlege wèg te jage. En 't geluid van die sjorende batse tege-ein aan, bej

iddere stap dae 't paerd zat. Later vertèlde mich aemes det jónge mós biechte as se nao de batse van ein paerd gekeke heje!

Minsekinger wat waas det ein machtig geveul. Of, as ich de kezel rónkum de meule hej geberkt op zatterdig. Dae plak woort iddere daag door paerd en ker die hej de meule mós zien um aaf of op te laaje, harstikke doorein gereje. Depe spore, soms zoog ze de zjwarte aerd. Mer op zatterdig makde ich d'r wer ein glaad gehiel van. Ouch det goof voldoening. Wies dae zatterdigaovend, wae zote oppe bank veur de deur, det der eine dieke vrachauto bej ós de kezel op kwaam gestuve. Oos Riet hej eine vrejer en dae reej dae wage. Ich begós zoemer te bāoke. En oos Riet vloog op vanne bank. Die klóm oppe treeplank um zich mèt dae jóng te óngerhaoje. Wies det der oppe kamerroet geklopt woort. Toen waas dae vrachwage ouch wer zoë wég. Mien aodste zus zag det ich mich neet zoë hel aan mós stèlle en die ging nao binne. Ich kós mien verhaol over dae doordewaekse kezel, ouch al hej ich dao ore op geberkt, aan naemes kwiet. Asof der wel twinjtig paerd mèt ker overhaen ware gegaon. Kalle over wat dich bezig heel, zeker as klein maedje, det deej se neet. Dao waas gaar gèrne tied veur in ós drök hoeshaoje. Det kreeg ich dees waek nag bevestigd van ein vrouw, die in ein nag gróttet gezin dan det van ós is groeët gewore. Dao ware mier as tieën kinger. En de aodste ware maedjes. Toen die al get bezej krega van nej kiendjes kriege, hoe ouch neet over woort gekald, mer die wel idder jaor kwame, dan zoge die aan de elastiek van moders sjolk, det der wer eine dieke boek greujde. Dae elastiek knupde moder aan de knuip vanne sjolk veur mier ruimte. En wie der oeteindelijk gèn neje mier kwame kós moder toch oet de grónk van heur hert zegge, det ze d'r gènne vanne vertieën hej wille misse.

Uitkomst verhalen!

Dotje en Fleuren

Marion Leurs - Jacobs

Zoe as ich al ierder vertelde in de veurige editie, waas mien vader oet de categorie men van 'n soort wat bijna oetgestorve is. D'r woorte verhaole verteld waar misjien de helft van geloge of overdreve waas.

Hae ging iddere zonnigmerge nao de gommis nao Dotje toe um 'n paar pilskes te drinke. Dao zoot hae dan aan de rong taofel mit zien companej te spraeke over zoegenaamde waar gebeurde verhaale. Ich heb mich wel ens laote vertelle det de stekker dan oet de jukebox woord getrokke, zoe hel woord d'r gelache, en dao woeie de meiste minse die dao ware van mit profiteere. Meestal ginge die verhaale over de minse of gebeurtenisse oet os dörp. De volgende mop is mich altied bej gebleve. Dit kier geit 't over Dotje en Fleuren, det ware dus bure. Dotje mit zien café en Fleuren mit zien sjoon.

Auch Fleuren ging wel ens zonnigsmergens nao Dotje toe um get jonge klaore te drinke, en meestal zagge dan wel unne kier 'Pak d'r dich zelluf auch maar eine'.

Dus Dotje haai nao 'ne tied al hiel get foezel achter de kiezen van Fleuren.

Dao op zekere kier haai Dotje nej sjoon nuddig. En jao, die zal ich maar bej Fleuren gaon hale, dacht Dotje. Zich 'n paar sjoene oetgezocht en dao wie hae aaf mos raekene dach hae: Ich kan toch neet tege Fleuren zegge: "pak d'r dich zelluf auch maar 'n paar"

Inens zoog Dotje achter de kassa sjoonpoets staon, genaamd 'wicks'.

Hae zag: "En doot d'r mich maar un pötje wicks bej, en dan wicke d'r dich zelluf auch maar eine ...!" Misjien heette de poets toen wel veur niks gekrege. Waem wet...!

Dotje (Dorus Rutten)

De onderwijzers van de jongensschool in Helden

Marion Leurs-Jacobs en Willemien Severins-Janssen

De foto is gemaakt in 1918, waarschijnlijk ter gelegenheid van de benoeming van Willem Crijns tot hoofd der school. Op de achtergrond is de gevel van het oude schoolgebouw te zien. Willem Crijns werd in 1881 in Heythuysen geboren. In 1907 werd hij benoemd tot hoofd van de school in Stoppeldijk (Zeeuws-Vlaanderen). In 1918 volgde zijn benoeming aan de openbare jongensschool in Helden-Dorp. Dat bleef hij tot 1942, waarna hij werd opgevolgd door meester Sjeng Peeters. Crijns was ook ruim dertig jaar directeur van fanfare St. Cecilia.

Jacob Wilms (Gritte mester) was ook als onderwijzer verbonden aan de jongensschool. Hij werd opgevolgd door zijn zonen Jan en Jac Jr.

Achter meester Crijns staat Mathieu Schers, achter meester Wilms meester Kuijpers. Van deze onderwijzers zijn geen verdere gegevens bekend.

De Dörper openbare school met onderwijzerswoning werd gebouwd in 1863. In 1888 werd de school verbouwd en uitgebreid zodat iedere onderwijzer in een apart lokaal les kon geven.

De eerste leerplichtwet trad in werking op 1 januari 1901. Deze wet verplichtte kinderen van 6 tot 12 jaar tot het volgen van onderwijs. Voor sommige kinderen werden uitzonderingen gemaakt, zoals voor hoerinkinderen tijdens de oogsttijd.

Er waren in die tijd vier scholen in de gemeente Helden: een jongens- en meisjesschool in Panningen en een jongens- en meisjesschool in Helden-Dorp.

In 1903 kwam er ook een school in Koningslust, gevolgd door Grasboek in 1915, en in 1926 in Beringe. Egchel volgde vlak na de Tweede Wereldoorlog.

Mochten er lezers zijn die meer gegevens hebben over de heren Schers en Kuijpers, dan hoort de redactie dat graag.

V.l.n.r.: Willem Crijns, M. Schers, Kuijpers en Jacob Wilms.

Foto: Archief Heemkundevereniging.

Met dank aan Pierre Wilms en mevr. M. van de Voort-Wilms.

Óngerwies

Wim Daniëls

In deze aflevering van Heljes voor beginners een aantal woorden en gezegdes / uitdrukkingen die een relatie met het onderwijs hebben.

Fröbelschool
(kleuterschool)

We beginnen weer met een kleine test hoe het gesteld is met uw kennis van het Heljes. Als u weet waar de volgende twee teksten over gaan is die kennis 'voldoende', kunt u de beide teksten in het Nederlands vertalen, dan verdient u een 'goed'.

Héksjoeël haoje!

We gaon dor de beus eiketskes jage en hebbe héksjoeël gehaoje. We bleve mei

'ne nammendaag ekspraes oet de sjoëël. Dan wore d'r die det taeg de mèsjter klikde. Sangerdaags kregte we dan sjtraof. Dan mooste we twieë of drej lesse van de katechismus óversj-riev. An hoes kregte we dan kieves en 'n oor ierder nao béd.

Petatteverkansie

In september waas petattetied en dan kregte we petatteverkan- sie. Dan waas 't dök nog zoë werm det we berreves erpele

koostie rape. We ginge ouch dök bej anger bore rape en dan kregte we eine cent var de mang, mèt twieë manne. As de mang vol waas oppen houpsjuddé of oppe ker en bej iddere mang deje we 'ne kleine petat in ein kuulke. As we dan oetsjedde, dan tælde we de petatte en dan hejje we mei fertig cent mèt twieë man.

(De Nederlandse teksten vindt u op onze website.)

Hier volgt een lijst met Heldense woorden en uitdrukkingen/gezegdes die een relatie met het onderwijs hebben:

- Bekken trekken - gezeachte sjnieje
- De boel op stelten zetten - te koer gaon

Letterkast

Domoor, dommerik	- moetskop, doederik, klótskop
Geheugen	- memorie
Gegniffel van kinderen	- babbelgautje
Gezeur	- genaól
Iemand iets wijs maken	- inviezele
Kleuterschool	- bewaarsjoeël
Lange lijst	- létienej
Lawaai maken	- battere
Mopperaar	- grawwelpot
Onrustig spelen	- baljutere of baljoetere
Onruststoker	- laevemaeker
Ontkennen	- aafsjtrieje
Opschepper	- breidsjieter, gaatsjnieter, sjtensbuul
Opvoeden	- groeëtbringe
Schommelen	- bammele, bingele, bómmele
Schoolmeester	- liermaesjter
Slecht handschrift	- hanepuët
Slijmjurk	- fledderkónt
Stotteren	- sjtraomele
Talent	- aanlek
Uitrekenen	- besiefere
Verduidelijken	- verduutsje
Vleien	- fiemele
Zwetsen	- kebbele

Lei en griffel

Rekenhand

Uitdrukkingen:

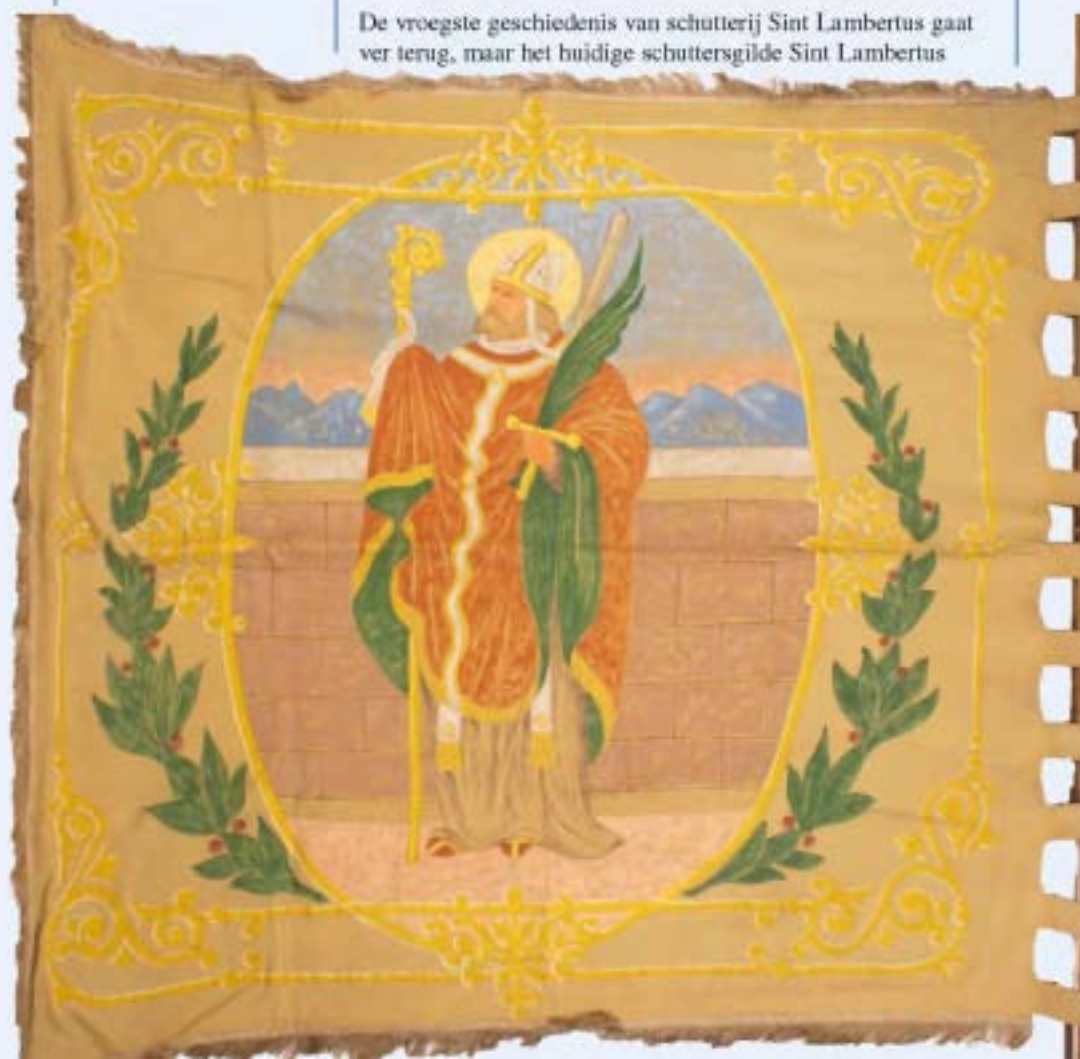
Daar begriip ik niets van	- Sjud 't mich mer inne kips
Nu is het mij duidelijk, nu je me de kern van de zaak hebt uitgelegd	- nou wórt 't mich klaor, nou-s te mich d'n oetbingels daovan oetleugs
Ook slimme mensen maken fouten	- Wie hoeëger gelierd, wie ierder verkiert
Men is nooit te oud om te leren	- Me mót liere, zoelang de vingers neet avelank zien
Met hem is niets meer aan te vangen	- Mèt um ès gen raecht mier te sjete
Iemand die traag van begrip is	- Doepdéksele
Slecht gehoorzamen	- Dae loesjtert door de naas
Veel lezen	- Biebele
Hij luistert slecht	- Dae heet de oere inne taes
Een klap om de oren krijgen	- Hae kreeg 'n watsj (flats) um de oere

Het vaandel van schutterij Sint Lambertus Helden

Piet Gommans

Vele jaren hing het vaandel van schutterij Sint Lambertus Helden, op onderstaande afbeelding, in de hal van de voormalige oudheidkamer De Moennik aan de Ruijsstraat. Het werd als 'geboortegeschenk' aangeboden door het schuttersgilde uit Helden aan de oudheidkamer vanwege de opening in 1987. Bij het vertrek naar het huidige Streekmuseum is het vaandel echter in het depot beland.

De vroegste geschiedenis van schutterij Sint Lambertus gaat ver terug, maar het huidige schuttersgilde Sint Lambertus

Helden werd heropgericht in 1952. Het vaandel, afmeting 130 x 120 cm, is gemaakt in 1956 en beschilderd door de in Maastricht woonachtige (Heldense) kunstschilder Harrie Kranen. Afgebeeld is Sint Lambertus, de patroonheilige van Helden. Dit vaandel is de opvolger van een ouder vaandel uit 1885.

Schutterij Sint Lambertus Helden werd opgericht op 5 januari 1901 en in 1918 weer opgeheven. De bezittingen (woonhuis, schutterijzaal en overslagloods tram, koningszilver, 26 geweren, 2 buksen, sabels en toebehoren) werden verkocht en de opbrengst werd verdeeld onder de leden. Helden-Dorp had vanaf deze datum geen schutterij meer. Het oude vaandel uit 1885 werd in 1918 niet verkocht, dat zou pas later blijken.

Schutterij Sint Servatius en Willem Tell

De aanschaf van het vaandel uit 1885 is niet zonder reden geweest, want een jaar later in 1886 vindt er, volgens een advertentie in de Nieuwe Venlosche Courant, een groot schuttersfeest plaats in Helden. Uit Panningen komen we in een advertentie van 1888 vervolgens schutterij Sint Servatius tegen op een schuttersfeest in Blerick. Of Sint Servatius Panningen de voorloper is geweest van Willem Tell, later Sint Lambertus Panningen, is niet bekend. Wel is bekend dat tussen 1930 en 1934 de naam Sint Lambertus en het Heldense vaandel uit 1885 door de schutters uit Panningen is overgenomen. Deze naamsovername was ook de reden dat het oude vaandel uit 1885 in Helden-Dorp werd opgehaald door een fervent lid van de Panningse schutterij: 'Linske ziene Naat' (Leonard Gielen) uit Egebel. Ruim twintig jaar lang werd dit van oorsprong 'Dörper' vaandel vervolgens door de 'Kepèlse' schutsbroeders met zorg behandeld en met trots uitgedragen.

Sint Lambertus Panningen wordt Sint Leonardus

Het oude vaandel wordt weer overgedragen aan 'Dörp' en Panningen moet op zoek naar een nieuwe naam, patroonheilige en vaandel. Voordat het zover is, is er een extra ingelaste ledenvergadering in Panningen. Daar oefent met name burge-meester Cremers druk uit om de Panningse leden tot toestemming te bewegen. Zondag 9 november 1952 dragen de schutters uit Panningen tijdens het koningsschieten in Helden-Dorp het oude vaandel uit 1885 plechtig over aan de schutsbroeders

Bronnen:

- Archief Nieuwe Venlosche
- Archief Weekblad Midden-Limburg
- Archief Heemkundevereniging
- Archief Nederlandse staats courant 32.^e Koninklijk Besluit, nr.17.
- www.peelenmaznet.nl

Foto's:

Archief
Heemkundevereniging
Helden

Familiearchief Piet
Gommans

Piet Lemmen

van 'Dörp'. In april 1953 wordt een door de Venlose kunst-schilder van Raay vervaardigd nieuw Pannings vaandel met daarop de afbeelding van Sint Leonardus, pastoor-martelaar van Gorkum én een verwijzing naar lid Leonard Gielen, ingezegend en is de schutterij Pannings voorzien van een nieuwe naam en schutspatroon.

Nieuw vaandel Sint Lambertus Helden

Opmerkelijk genoeg is dus dankzij de 'Kepèlse' inzet de naam en vaandel van schutterij Sint Lambertus Helden bewaard gebleven. Drie jaar na de heropricting van Sint Lambertus Helden, in april 1956, nemen bestuur en leden van de Heldense schutterij het besluit om het oude vaandel uit 1885 te vervangen door een nieuw exemplaar. Het nieuwe vaandel trekt voor de eerste maal mee tijdens het tweede bondsfeest op 19 augustus 1956 in Reuver. De inwijding van het vaandel vindt plaats op maandag 17 september 1956, de feestdag van de schutspatroon Sint Lambertus.

Een persoonlijke herinnering

Tijdens de begrafenis, met schutterseer, op 17 mei 1965 van lid en oud-schutterskoning (1961) Peter (Pierke) Johannes Gommans (mijn vader) siert het nieuwe vaandel de kist. In november 2008 is het vaandel ook gebruikt tijdens de uitvaartdienst van een van de Heldense heroprichters uit 1952, oud-koning, vicevoorzitter, bestuurslid, penningmeester en voormalig beheerder van het schuttershuis en tevens erebestuurslid Piet Lemmen. Hij werd 92 jaar. Tijdens de dienst lag het vaandel gedrapeerd over de kist van deze overleden schutsbroeder die in totaal 71 jaar lid was geweest van Sint Lambertus Pannings en sinds 1952 ook van Sint Lambertus Helden.

Boekhandel Pannings

Markt 29

Bouten Groep Pannings

Wielweg 1

MOMUS-DOK6 Horeca Pannings

Jan Reijnen BV Panningen

Markt 37

JUMBO Van Beek Panningen

Kerkstraat 43

Boekhandel Panningen

Markt 29

Streekkaartententoonstelling in het Streekmuseum: elke woensdag en zondag

SINCE 1878

**SLAGERIJ
RUTTEN**
PANNINGEN

Wieselweg 1
See You®

GEDENKSIERADEN

Cipres 2, Someren, tel. 0493-893914. Op afspraak.

Graphic Products

Visuele communicatie
van A tot Z

Seelstraat 2, Panningen - www.dtp-groep.nl

ENGELS
B A K S T E E N

Steenstraat 8
Panningen

janssen
uitvaartverzorging

Hieldense Kantoor Installaties

**Hieldense Kantoor In-
stallaties**

Rieterlaan 2,
5981 DA PANNINGEN
Tel. 077-3071970

**Openingstijden Streekmuseum
't Land van Peel en Maas**

mei t/m september:
woensdag t/m zondag
van 13.00 uur - 17.00 uur

oktober t/m april:
woensdag en zondag
van 13.00 uur - 17.00 uur

Gesloten op:

eerste kerstdag, nieuwjaarsdag,
carnavalszondag, paaszondag en pinksterzondag.

**Openingstijden verenigingslokaal
(Documentatiecentrum)**

maandag
van 19.00 uur - 21.30 uur

woensdag
van 14.00 uur - 17.00 uur

Op feestdagen gesloten.

Adres:

Streekmuseum 't Land van Peel en Maas
Aan de Koeberg 3, 5988 NE Helden
www.museumpeelenmaas.nl
info@museumpeelenmaas.nl
Tel. 077-308 15 55

Adres:

Heemkundevereniging Helden
Aan de Koeberg 3, 5988 NE Helden
www.moennik.nl
info@moennik.nl
Tel. 077-763 04 01 (doc.-centrum)